

Provocări și soluții în medicina legală

În cadrul sistemului judiciar, Centrul de Medicină Legală reprezintă o instituție de importanță vitală, specializată în furnizarea de expertiză în domeniul medicinei legale și psihiatriei legale.

Centrul de Medicină Legală oferă servicii de expertiză, atât autorităților publice și instituțiilor din lanțul de justiție penală, precum judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală, avocați, cât și persoanelor juridice și fizice.

Impactul Centrului de Medicină Legală asupra îndeplinirii justiției este incontestabil și cuprinde mai multe aspecte critice:

- expertizele medico-legale și psihiatrico-legale sunt esențiale pentru elucidarea unor aspecte complexe ale cazurilor judiciare. Aceste expertize furnizează dovezi obiective, bazate pe metode științifice riguroase, care

- sunt fundamentale pentru justiție;
- expertizele medico-legale analizează mecanismul de formare a leziunii, existența sau inexistența posibilității de răspundere penală, gradul de vinovăție, vechimea leziunii, corespondența cu evenimentul raportat, compatibilitatea cu explicațiile părților implicate și altele.

Prin asigurarea unor standarde înalte de calitate și prin respectarea principiilor etice, Centrul de Medicină Legală contribuie la menținerea credibilității și integrității procesului judiciar.

În anul 2023, Centrul de Medicină Legală a avut programate 34610 expertize, constatări și cercetări medico-legale, cifră care reflectă necesitatea și solicitarea crescândă pentru serviciile specializate.

În totalizare s-a indicat că s-au efectuat 34546 expertize, ceea ce reprezintă un procent de realizare de 99,8%. Această performanță subliniază angajamentul și competența instituției în asigurarea furnizării de servicii de calitate și în timp util, în pofida provocărilor cu care se confruntă.

În cuprinsul anului 2023, Asociația Promo-LEX a realizat un articol care reflecta aversiunile cu care se lovește instituția în vederea realizării mandatului său.

Una dintre aceste probleme se prezintă ca deficitul de personal și demisiile în masă ale specialiștilor, ceea ce conducea la suprasolicitarea celor rămași în funcție și la scăderea calității serviciilor oferite. Această situație a fost amplificată de absența unui cadru legislativ clar și coerent privind implicarea Ministerului Sănătății în dezvoltarea instituției.

Pe lângă acestea, lipsa dotării și infrastructurii adecvate reprezintă o altă problemă majoră. Bugetul limitat nu permitea achiziționarea echipamentului modern și nu acoperea necesarul

de dotare tehnică, compromițând astfel calitatea și eficiența expertizelor medico-legale.

În consecință, se înregistrau întârzieri în soluționarea cazurilor și reducerea capacității de răspuns la cereri, afectând astfel eficacitatea investigațiilor și procesului de justiție.

Aceste provocări urgente subliniau necesitatea unei intervenții imediate și coordonate pentru îmbunătățirea condițiilor de lucru și a resurselor Centrului de Medicină Legală, în vederea asigurării unui proces de justiție echitabil și respectarea drepturilor individuale.

De asemenea, în Programul de dezvoltare strategică pentru anii 2023-2025 al Centrului de Medicină Legală se arată o serie de vulnerabilități în puterea de a afecta unica instituție din țară care efectuează expertize judiciare și extra-judiciare specializate în domeniul medicinei legale, cele mai iminente enumerându-se

- *instituțiile de expertiză judiciară au beneficiat de asistență modestă și sprijin limitat în eforturile lor de modernizare în comparație cu alți actori ai lanțului /sistemului de justiție;*
- *lipsește prevederi legislative de stimulare materială a angajaților privind prestarea serviciilor contra plată și lucru extra program (atât a serviciilor de bază, cât și a celor auxiliare);*
- *pentru absolvenții Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, profesia de medic legist nu este atractivă, în primul rând, din motivul salariului necompetitiv și a condițiilor nesatisfăcătoare de muncă, mai ales, în subdiviziunile teritoriale ale Centrului de Medicină Legală;*
- *până în prezent rămâne nesoluționată problema remunerării insuficiente a personalului, fapt care conduce la fluctuația personalului tânăr și chiar la*

imposibilitatea dezvoltării domeniului de expertiză judiciar;

- *sediul central al instituției are planificare învechită, încăperi care nu corespund cerințelor unor laboratoare moderne;*
- *sediile în care activează medicii legiști din subdiviziunile teritoriale nu sunt ale Centrului de Medicină Legală, acestea aparțin altor instituții publice, au condiții de muncă inadecvate și sunt contractate de Centrul de Medicină Legală, ceea ce, conform cadrului normativ existent, face imposibilă posibilitatea de investiție de perspectivă;*
- *bugetul Centrului de Medicină Legală, aprobat anual, este limitat și nu asigură toate necesitățile privind existența, dezvoltarea, precum și asigurarea calității (procurarea echipamentului modern, procurarea metodelor moderne de cercetare medico-legală, softuri specifice).*

În pofida atenționărilor expuse și invitării decidenților să acționeze în formula unei remedieri, Centrul de Medicină Legală, în prezent, se confruntă cu neîntreruptele vulnerabilități. Printre acestea se enumerându-se:

1. Scăderea sesizabilă a solicitărilor către Centrul de Medicină Legală reflectă consecințele directe ale suspendării activității unor secții medico-legale teritoriale. Acest fenomen generează un impact considerabil asupra beneficiarilor, care sunt nevoiți să depună eforturi substanțiale pentru a accesa servicii esențiale de medicină legală. Deplasarea către localitățile vecine care oferă astfel de servicii devine o necesitate, însă multiplele obstacole întâmpinate pe acest drum, fie că sunt de natură logistică, financiară sau de altă natură, conduc adesea la eșecul în accesarea lor.

Constatarea nu poate fi subestimată, deoarece afectează nu doar cifrele și eficiența operațională a Centrului de Medicină Legală, ci și baza de încredere a cetățenilor în sistemul

judiciar.

Lipsa accesului la servicii de medicină legală în mod prompt și eficient poate submina fundamentul unei justiții echitabile și poate intensifica sentimentul de marginalizare și dezamăgire în rândul celor afectați.

2. **Problema în creștere a volumului de lucru în secțiile medico-legale** din localitățile Ungheni, Leova, Anenii Noi și Florești (proaspăt funcționale) necesită o abordare riguroasă și coerentă pentru a identifica cauzele și pentru a implementa soluții eficiente. Odată cu redeschiderea acestor secții în anii 2021 și 2022, s-a constatat o tendință alarmantă a unei creșteri semnificative a sarcinii de lucru, cu atât mai mult cu cât unele dintre acestea deserveșc mai multe raioane.
3. **Lipsa cronică de medici legiști în cadrul Centrului de Medicină Legală din Republica Moldova, precum și în secțiile teritoriale din raioanele și municipiile țării,** reprezintă o amenințare serioasă pentru funcționarea eficientă a sistemului de justiție.

Această lipsă este evidentă într-o serie de raioane, cum ar fi Briceni, Ocnița, Dondușeni, Fălești, Sângerei, Șoldănești, Călărași, Telenești, Strășeni, Criuleni, Dubăsari, Ialoveni, Căușeni, Basarabeasca, Comrat, Ceadâr-Lunga, Taraclia, Vulcănești, iar în altele, cum ar fi Râșcani, Edineț, Drochia, Nisporeni, Hâncești, există un risc crescut de închidere a secțiilor din cauza pensionării medicilor legiști.

Această situație este exacerbată de plecarea unor medici legiști competenți din sistem din cauza motivării financiare nesatisfăcătoare. Chiar și după majorările salariale operate în luna octombrie 2023, mulți dintre acești profesioniști nu s-au întors în sistem, lăsând un gol important în ceea ce privește expertiza medical-legală în diverse cazuri.

Impactul acestei lipse este resimțit nu doar la nivel

instituțional, ci și în cadrul organelor de drept, precum Poliția și Procuratura, care sunt afectate în investigarea și soluționarea unor cazuri de infracțiuni violente.

- 4. Salarizarea defectuoasă a medicilor legiști,** care a condus la o diferențiere negativă a acestora în cadrul bugetarilor și la o scădere a atractivității profesiei în ansamblul pieței muncii din domeniul medical.

Această problemă este complexă și are multiple ramificații, având consecințe directe asupra calității serviciilor medicale legale și a funcționării eficiente a instituțiilor implicate.

Impactul negativ al salarizării inadecvate asupra profesiei de medic legist se resimte în declinul continuu al acesteia. Majorările salariale insuficiente din anul 2023 nu au reușit să corecteze discrepanțele semnificative și să facă profesia mai atrăgătoare pentru tinerii profesioniști.

Este esențială acordarea unei recompense juste și recunoașterea valorii muncii experților medico-legiști pentru a asigura funcționarea eficientă a sistemului de sănătate și de justiție și pentru a menține înaltul standard al serviciilor medicale legale în societate.

- 5. Deficit de cadre la Centrul de Medicină Legală.** În anul 2023, conform schemei de încadrare aprobate, un total de 324,25 funcții au fost definite, dintre care 33,25 (10,3%) sunt desemnate ca unități de conducere, în timp ce 291 (89,7%) sunt clasificate drept unități de execuție.

Cu toate acestea, implementarea Hotărârii de Guvern 672/2019 a dus la înghețarea a 38,5 (11,9%) dintre aceste funcții. Această înghețare a posturilor a creat un impact direct asupra capacității de recrutare și de gestionare a resurselor umane în sectorul respectiv.

În prezent, numai 268,75 (82,2%) dintre funcțiile disponibile

sunt ocupate efectiv, cu 11,5 dintre acestea fiind ocupate prin cumul extern. Această situație pune în evidență un deficit semnificativ de forță de muncă, cu multiple consecințe asupra eficienței operaționale și a realizării obiectivelor organizaționale.

6. Limitarea cheltuielilor pentru procurarea instrumentarului de lucru în cadrul Centrului de Medicină Legală în anul 2023 a avut consecințe semnificative. În acel an, mijloacele financiare alocate s-au concentrat preponderent pe retribuirea muncii, reprezentând aproximativ 84,4% din totalul cheltuielilor, în timp ce cheltuielile destinate procurărilor de bunuri și servicii au înregistrat o scădere de 3,55%, fiind limitate la maximum pentru servicii de reparații.

Această limitare a avut un impact direct asupra eficienței și calității serviciilor oferite de Centrul de Medicină Legală. Lipsa investițiilor în instrumentarul de lucru a împiedicat Centrul de Medicină Legală să achiziționeze tehnologii noi și echipamente medicale avansate, afectând capacitățile și competențele sale în fața evoluțiilor tehnologice din domeniul medical.

Mai mult, limitarea cheltuielilor pentru procurări a tergiversat îmbunătățirea condițiilor de mediu pentru beneficiari și personal.

Aceste decizii financiare au pus în pericol atât siguranța, cât și integritatea serviciilor oferite de Centrul de Medicină Legală. Fără accesul la echipamente și tehnologii moderne, analiza și investigația medicală-legală pot fi afectate în mod negativ, iar capacitatea Centrului de Medicină Legală de a furniza probe precise și fiabile pentru actul de justiție poate fi compromisă.

De asemenea, lipsa investițiilor în infrastructură poate crește riscul de deteriorare a clădirilor și poate pune în pericol siguranța beneficiarilor serviciilor și a

personalului, astfel cum se întâmplă la Serviciul de psihiatrie medico-legală (condiții degradante și în ruină, capabile a pune în pericol securitatea accesatorilor serviciului).

Într-un interviu recent acordat, Vasile Șarpe, Director al Centrului de Medicină Legală, a subliniat importanța îmbunătățirii condițiilor de activitate ale instituției. *Ministerul Sănătății a asigurat că se va acorda o atenție deosebită acestui aspect, recunoscând necesitatea unei intervenții urgente. În lumina acestor considerente, se impune o reevaluare a eforturilor de retribuție a personalului, în special a expertului medico-legal. Acesta se confruntă cu o defavorizare în comparație cu alte specialități medicale, având posibilitatea exclusă de a-și desfășura activitatea în sfera privată, din cauza obligației sale de independență și etică, precum și a calității sale de autoritate publică.*

De asemenea, expertul medico-legal este restricționat în diversificarea activităților sale, fiind obligat să se concentreze exclusiv pe domeniul expertizei. Limitările specializării și necesitatea de a fi excepțional în această disciplină îi solicită în mod constant atenția și eforturile pentru formarea profesională continuă.

Este demn de menționat că Ministerul Sănătății și-a asumat responsabilitatea de a crea un mediu optim pentru desfășurarea activității în secțiile de medicină legală. Totuși, trebuie să fim atenți și la respectarea normelor sanitare, pentru a asigura un cadru de lucru adecvat și sigur, evitând situațiile în care examinările ale persoanelor și ale cadavrelor se desfășoară în aceleași spații, practică departe de a fi umană sau conformă cu standardele de igienă și siguranță.

Într-adevăr, specialitatea de expert medico-legal reprezintă una dintre cele mai nobile profesii medicale, îmbinând expertiza medicală cu investigația științifică și răspunsul pentru actul justiției. Este imperativ să recunoaștem și să

apreciem contribuția acestor profesioniști în asigurarea justiției și a respectului pentru demnitatea umană.

Care sunt riscurile iminente în cazul în care necesitățile Centrului de Medicină Legală sunt desconsiderate?

Desconsiderarea necesităților Centrului de Medicină Legală poate avea consecințe grave și multiple asupra întregului sistem judiciar și, implicit, asupra societății în ansamblu:

- Centrul de Medicină Legală joacă un rol esențial în asigurarea unui proces judiciar echitabil prin furnizarea de expertize medicale și psihiatrice obiective și riguroase. Dacă acesta nu primește resursele și sprijinul necesar pentru a-și îndeplini eficient mandatul, calitatea și promptitudinea expertizelor ar putea fi afectate. Acest lucru ar putea duce la îndoiala asupra veridicității și integrității probelor medicale prezentate în instanță, ceea ce ar putea submina încrederea cetățenilor în justiție.
- Lipsa personalului calificat și a dotărilor adecvate poate duce la întârzieri în efectuarea expertizelor și în soluționarea cazurilor. Aceste întârzieri pot afecta eficacitatea investigațiilor și pot permite ca infractorii să rămână neidentificați sau nepedepsiți. Astfel, există riscul unei creșteri a infraționalității și a sentimentului de impunitate în rândul infractorilor.
- Accesul la servicii de medicină legală este un drept fundamental al individului în cadrul procesului judiciar. Neglijarea nevoilor Centrului de Medicină Legală ar putea duce la o reducere a accesului la aceste servicii, în special în zonele rurale sau mai puțin populate, unde există deja o lipsă de resurse. Acest lucru ar putea vulnerabiliza persoanele implicate în procesele judiciare, afectându-le drepturile la apărare și la un proces echitabil.
- Salariații din cadrul Centrului de Medicină Legală, în

special medicii legiști, sunt profesioniști cu experiență și expertiză în domeniul lor. Dacă condițiile de muncă și retribuirea nu sunt satisfăcătoare, există riscul ca acești profesioniști să își părăsească locurile de muncă sau să își orienteze carierele spre alte domenii sau chiar alte țări. Această pierdere de talent ar putea lăsa un gol imens în capacitatea de funcționare a Centrului de Medicină Legală și ar putea afecta calitatea și consistența expertizelor oferite.

Mai mult, pentru a proba în contextul unui set de infracțiuni, se arată: în cuprinsul anului 2023, au fost examinate 314 pretinse cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant (pentru anul 2022 -231, 2021 -217, 2020 – 228), dacă considerăm numărul mare de cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant examinate de Centrul de Medicină Legală în anul 2023, putem observa că aceste infracțiuni sunt o realitate și o amenințare constantă pentru drepturile individuale și pentru demnitatea umană.

Ignorarea nevoilor Centrului de Medicină Legală ar putea să reducă capacitatea acestuia de a investiga și documenta cazurile de tortură sau tratament inuman, ceea ce ar permite perpetuarea acestor abuzuri și ar submina lupta împotriva lor. Acest lucru ar avea un impact devastator asupra victimelor acestor infracțiuni, care ar fi lipsite de acces la justiție și de șansa de a obține reparație pentru prejudiciile suferite.

Mai mult, ignorarea nevoilor Centrului de Medicină Legală ar transmite un mesaj descurajator pentru societate în ansamblu, arată că sistemul judiciar nu acordă importanța cuvenită investigării și sancționării abuzurilor și că drepturile omului nu sunt o prioritate. Aceasta ar putea alimenta un climat de impunitate și ar putea submina încrederea cetățenilor în statul de drept și în capacitatea acestuia de a proteja drepturile fundamentale ale indivizilor.

Prin urmare, este esențial să se acorde atenția cuvenită nevoilor Centrului de Medicină Legală și să se asigure resursele și sprijinul necesar pentru ca acesta să își îndeplinească eficient mandatul. Numai prin asigurarea funcționării adecvate a Centrului de Medicină Legală putem asigura o justiție echitabilă.

4 Direcții de urmat pentru depășirea stării curente

- 1. Ministerul Finanțelor ar trebui să-și intensifice angajamentul financiar pentru Centrul de Medicină Legală, asigurând un buget adecvat pentru procurarea echipamentelor moderne și pentru retribuirea corespunzătoare a personalului, în special a medicilor legiști. Aceasta ar trebui să fie reflectată printr-o creștere semnificativă a bugetului anual și prin alocarea de fonduri suplimentare pentru modernizare și dezvoltare.**
- 2. Este crucial să se dezvolte și să se implementeze un sistem de stimulare materială și recunoaștere a eforturilor personalului Centrului de Medicină Legală. Acest lucru poate include acordarea de bonusuri pentru performanțe remarcabile, facilități de formare continuă și alte avantaje care să crească satisfacția și angajamentul angajaților.**
- 3. Ministerul Sănătății ar trebui să inițieze programe de recrutare active pentru atragerea de noi medici legiști, inclusiv prin oferirea de burse și facilități educaționale pentru studenții interesați să urmeze această carieră. De asemenea, ar trebui să se acorde o atenție deosebită formării continue a personalului existent pentru a-și îmbunătăți competențele și expertiza.**
- 4. Prioritatea ar trebui să fie acordată modernizării infrastructurii și dotării tehnice a Centrului de Medicină Legală, inclusiv renovarea și echiparea corespunzătoare a sediilor și laboratoarelor. Aceasta ar**

trebui să includă achiziționarea de echipamente medicale avansate și softuri specializate pentru a spori eficiența și exactitatea expertizelor.